

॥ श्री ॥

अथ श्री त्रिविक्रमपंडिताचार्यसूत श्री नारायणपंडिताचार्यविरचितः

॥ श्री मध्वविजयः ॥

८. अष्टमः सर्गः

प्रतिभाप्रभाप्रमुखसद्गुणैर्निजैः अतिविस्मयं नियमिनां मनो नयन ।

पुरुधीः कदाचिदथ वेदनायकं विजने शनैरूपससाद तं वने ॥ ८.१ ॥

सुविशेषशेषवदशेषवर्णितप्रतिबोद्धुरस्य ननु शिष्यतोचिता ।

गुरुमानसस्य गुरुताहपि संपतेः इति सोपसत्तिरमरैरमान्यत ॥ ८.२ ॥

पुर एव पूरितमपूरयत पुनः ननु कृष् एष परमार्थसंख्या ।

उगवन्मनः पुरमिवाहयतं पुरा निजधाम तां च जगृहे तदद्भुतम ॥ ८.३ ॥

इतिहाससुंदरपुराणसूत्रसत्प्रियपंचरात्रनिजभावसंयुतम ।

अशृणोदनंतहृदनंततोहचिरात परमार्थमप्यगणितगमाबलेः ॥ ८.४ ॥

ऋजुपुंगवस्य परिजानतः स्वयं सकलं तदप्यलमनंतजन्मसु ।

स्वकृतोर्वनुग्रहबलादमुष्य तां विशिशेष शेषशयनः पुनर्धियम ॥ ८.५ ॥

अथ बादरायणसहायसंपदा प्रययौ प्रणंतुममितांतरो युतः ।

अपि नादिरायणपदोदितं हरेः वपुरंतं लसितमाश्रमांतरे ॥ ८.६ ॥

तमपश्यादाश्रमवरे प्रभृतधीः ज्वलनं ज्वलंतमिव धूमवर्जितम ।

वरवक्त्रलाकलितमौंजिमेखलं बिलसज्जटाबलयमादिपूरुषम ॥ ८.७ ॥

অতিদুর্জয়েংদ্রিয়জয়াদিকপিণা তপসা বসংতমিব সংততং বনে |
নিজরূপভূতনিরপেক্ষনির্মলপ্রচুরাঅসৌখ্যরতমপ্যনারতম || ৮.৮ ||

নয়নদ্বয়েন নলিনপ্রভামুঘা পরিফুল্লতাবিলসিতেন বিস্ময়াত |
তমবেক্ষ্য ধর্মজমধর্মদুল্লভংমনসেতি ভূরিতরমানসোহস্মরত || ৮.৯ ||

জগতাং চতুর্দশতয়ং চতুর্মুখ প্রমুখৈর্যুতং প্রলয়মানিনায় যঃ |
সমমুল্লসন কমলয়েব কেবলং পরমঃ স এষ হি পুরাণপুরুষঃ || ৮.১০ ||

ত্রিগুণাকৃতিপ্রকৃতিতো গুরুং ততঃ ত্রিবিধামহংকৃতিমমর্ত্যখান্যতঃ |
অপি ভূতপংচকমিতোহংডমংডলং ভগবানসাবিহ জগংতি চাসৃজত || ৮.১১ ||

বিধিবায়ুবীংদ্রশিবকৌশিকেশকান অমরামরানুগনরাসুরাদিকান |
সৃজতি প্রপালয়তি হংতি সংততং স্বগতিং প্রয়াপয়তি চৈষ লীলয়া || ৮.১২ ||

অগণয়্যসদগুণগণো বিদূষণঃ স্ববশাখিলোহপ্যনুপচারতঃ স্বয়ম |
স্মৃতিকীর্তনপ্রণতিভির্বিমুক্তয়ে স্বজনস্য যাত্যয়মনেকরূপতাম || ৮.১৩ ||

চতুরাননায় চতুরঃ পুরাহংগমান প্রদদাবসাবনিমিষেশ্বরঃ ফ্রভুঃ |
বিনিহত্য হি শ্রুতিমুখং পুরাতনং বপুষোদ্ধতং হয়মুখেন সদ্দ্রিপুম || ৮.১৪ ||

অমরেংদ্রবৈরিভূজদংডমংডলপ্রতিকর্ষপুঙ্করপতঙ্করোদ্ধতিঃ |

বিদধে বরাহবপুষাঃমুনোর্মিমৎসৃতিসিংধুকচ্ছপতয়াহহপ্তরক্ষিণা ॥ ৮.১৫ ॥

নরসিংহ এষ বিদদার দারুণং প্রতিঘোদয়েনখরচক্রতেজসা |
স্বরীপুং ক্ষণেন সরসঃ স্ফুরত্তনুং পৃথুসত্বমিষ্টজনভীতিভংজনঃ ॥ ৮.১৬ ॥

অপি বামনো ললিতবাল্যবানয়ং প্রতিভাবলেন কৃতদৈত্যকৌতুকঃ |
উপধেরধঃ কৃতবলীংদ্রশাত্রবঃ স্বজনায় কেবলমদাত পরং পদম ॥ ৮.১৭ ॥

কথয়ংত্যমুং পরশুভাসমানগোহতমতর্যদেবতমসং মুহুর্মুহুঃ |
জগতাং হিতং হরিমিবাপরং হরিং গুরুশক্তিাপসবরাহ্নয়োদ্ভবম ॥ ৮.১৮ ॥

করণাকরঃ সবসুদেবমোদদো ভগবান পুরাহিমকরাহ্নয়েহভবত |
জিতবান দিশো দশরথোহগ্র্যসংপদো জনকো বভূব ভুবি যস্য বৈরিহা ॥ ৮.১৯ ॥

ভুজগেশ্বরোহপি ভুবনেশ্বরপ্রিয়ঃ সমজন্যথারিদরজন্ম ভুব্যভূত |
তমমুশ্য কাংতিবিজিতেংদুমগ্রজং রমণীয়মাহুরিহ রামনামকম ॥ ৮.২০ ॥

জনকেন সোহথ বিরহাসহিষ্ণুনা মুহুরীক্ষিতো বনমনীয়ত প্রভুঃ |
চকিতেন দুষ্টজনতস্তপস্বিনা তত আসুরীং নিশিচরীং জঘান সঃ ॥ ৮.২১ ॥

মুনিসপ্ততং তুকৃতবৈরবংধনং কটুকেশ্যরিষ্টপদমুখ্যদুর্জনম |
ক্ষপয়ংতমুদ্যতসুবাহুমাহবে তমথাভ্যনংদদমরাদিসদগণঃ ॥ ৮.২২ ॥

सवने विकस्वरगुणस्वरद्विजे स्फुरिते चरन सकलगोकुलप्रियः ।
इतकामतापसरसार्द्रधीगिरः प्रतिलालयन्नरमतेष सुन्दरीः ॥ ८.२७ ॥

सहजाश्रितः सकलमित्रसंयुतो मधुरां पुरीं जनकबल्लभां गतः ।
प्रविशन्निमां स जगदेकसुन्दरो नरनार्युदारनयनोऽसबोहभवत ॥ ८.२८ ॥

अथ खण्डितेश्वरधनुः स लीलया ऋषितोग्रसेनन्पपुत्रपौरुषः ।
समुपास्य विप्रगुरुमञ्जुगुरुः स्वजनानमोदयदमेयतेजसा ॥ ८.२९ ॥

कमलामयं कमलपत्रलोचनां भुवमागतां नृपसुतां गृहीतवान् ।
निजलीलया विजितराजशात्रवो मुदमापदाप्य पुरमस्त्रिदुर्गमम् ॥ ८.३० ॥

स जगाम मातृजनतुष्टये किल त्वरितोऽह्वनं विदधदीप्सितं सताम् ।
सह भार्याहपि शुभया महाजयध्वजलम्बणाग्र्यसुहदा विना[३]मुदा ॥ ८.३१ ॥

समतीतपर्वतपुरोगदुर्गमः खरदूषणादिसुजनद्विषो बहून् ।
स निहत्य विश्वभयदं सुदुस्सहं नरकं महातम उतानयत क्रमात् ॥ ८.३२ ॥

रुचिराश्रमाजिरचिताग्र्यतेजसा प्रियया प्रियो भुवनमान्यया समम् ।
भृशमाकुली कृतमदप्रमादवत्सुरपारिजातहृदवाप धाम सः ॥ ८.३३ ॥

हरितामधीशनरदेवमण्डलं दशकं विजित्य परधीषणं मुहुः ।
स्फुरितामिह प्रियतमां निजश्रियं भगवानुपैक्षत हरंतमप्रियम् ॥ ८.३४ ॥

অভিনংদিতঃ পবননংদনাদিভিঃ স কদাচিদিংদ্রসুতবর্ধকো গবা ।
নিজরাজ্যমাঞদয়িতায় দত্তবান হরিসূনবে হতবিপক্ষমুত্তমম ॥ ৮.৩১ ॥

মুদমাপ্য তত্র দয়িতোরুবার্তয়া মধুহা মরুৎসুতমুখপ্রবৃত্তয়া ।
হরিতিগ্মচক্রলসিতোহন্ধিমধ্যগং প্রয়মৌ স পুণ্যজনসেবিতং পুরম ॥ ৮.৩২ ॥

পৃথুকুংভকর্ণগজরাজমুদ্ধতং সসহোহদরং সবিবুধেংদ্রশাত্রবম ।
ধরণীভরং পৃথুলচক্রমক্ষিণোত নিশিতেষুচক্রকৃতবিক্রমঃ প্রভুঃ ॥ ৮.৩৩ ॥

অথ ভার্যয়া হুতবহং প্রবিষ্টয়া সহিতঃ সহোদরপুরস্সরৈরপি ।
অয়মাপ্য ধাম চিরমিষ্টদঃ সতাং নিজমূলরূপপরমৈক্যমেয়িবান ॥ ৮.৩৪ ॥

মহিদাসপূজ্যচরণো দ্বিজাদভূদ বিদিতাত স বিষ্ণুয়শসোহমলাঅনঃ ।
ইহ যো দধে জগতি পাপশাংতয়ে বহুধামহেতিমতিদীপ্তগোস্থিতিম ॥ ৮.৩৫ ॥

সুতপোরুচেরয়মপাপকর্দমাত ননু মানবী তনয়তামুপেয়িবান ।
সময়েন ভূরিনিজভক্তিপূরিতান সমজীজনত সুমনসঃ স দেবরাট ॥ ৮.৩৬ ॥

সুবৃহৎ পয়োধরমিথঃ প্রসংহতিপ্রকটীভবৎ পরময়ৌবনাকৃতিঃ ।
অসুরাহিতাং বরবিলাসিনী তনুঃ প্রদদাবমুষ্য সুররাশয়ে সুধাম ॥ ৮.৩৭ ॥

সুজনায় দত্তপদ আত্মশুদ্ধিদঃ সুকুমাররূপ্যভবদেষ শাস্ততঃ ।
অনসূয়য়া শুচিমনীষয়া ধৃতঃ পরমাদরেণ মুনিপুংগবোচয়া ॥ ৮.৩৮ ॥

दयितः सतामृषभ एष भूधरो वपुरुद्वहन परमहंस लक्षणम ।
व्यहरद्वलक्ष्णतमपक्षशोभनं परतत्रलिङ्गसुसुनकादिवन्दितः ॥ ८.७९ ॥

उदपादि धर्मतनयो ह्ययं हरिः नरदेवसोदर उदारविक्रमः ।
अपि कृष्ण इत्यभिहितो मुदे सतां स्वयमेव यस्य सहजो व्यजयत ॥ ८.८० ॥

परमात्माने सततमेकरूपिणे दशरूपिणे शतसहस्ररूपिणे ।
अविकारिणे स्फुटमनंतरूपिणे सुखचिंत्यसमस्ततनवे नमोनमः ॥ ८.८१ ॥

इति चिंतयन्नविरलांतरो हरिं प्रणाम सप्रणयमादृतोहमुना ।
अजितौ परस्परसभाजितौ स तौ निकषा निषीदति पुरोपवेशिनौ ॥ ८.८२ ॥

विविधा विधाय किल तत्र संकथाः वदनं मुनीन्द्रतनयस्य सुंदरम ।
अवलोक्य लोकपतिरानतं महासुखतीर्थमाह रहसि स्म गामिमाम ॥ ८.८३ ॥

शृणु देवकार्यमवधार्य धैर्यवद युदुदीर्यमाणमिदमार्यसम्मतम ।
भविताहन्यदुक्करतरं विधाय तत्तुरुणं तवावतरणं महाफलम ॥ ८.८४ ॥

अपिधाय सूत्रहृदयं सतां प्रियं प्रविधाय भाष्यमधुना निजेच्छया ।
अपरैः श्रुतिसृतिनिजार्थदूषकैः सुतरां तिरोभवति संविदाहता ॥ ८.८५ ॥

अपनेतुमेनमनयं कृतं खलैः प्रतिनेतुमात्तजनतां शुभां गतिम ।
कुरु सूत्रभाष्यमविलंबितं ब्रजेः सुमतेन योजय कवे श्रुतिसृतीः ॥ ८.८६ ॥

অমিতাং মিতামপি গিরং জগদুরোঃ ইতি তাং নিশম্য বিরলেতরাংতরঃ |
বদতাং বরস্তমবদত তদা তয়োঃ বিরহাক্ষমঃ খলু চরাচরেশয়োঃ || ৮.৪৭ ||

ভবতোরিতঃ সততসেবনামৃতে মম মংকুমস্ত ভগবন্নুগ্রহঃ |
ন লভেয় বল্লভতমেদৃশং সুখং জগতাং ত্রয়েহপি জগদেকমংগলম || ৮.৪৮ ||

কলিকালকালিতগুণে ধরাতলে সুজনো ন নূনমধুনাহস্তি যোগ্যধীঃ |
পরতত্ত্বর্ণনমযোগ্যতাবতে ননু হব্যদানমিব নিংদ্যতে শূনে || ৮.৪৯ ||

ইতি তং ক্রবাণময়মব্রবীদ বিভুঃ ভুবি সংতি সৌম্য পুরুষা গুণোচিতাঃ |
বিমলান মণীনিব গুণোজ্জিতানিমান দয়য়া বিশোধয় বিশুদ্ধগোগণৈঃ || ৮.৫০ ||

তব কীর্তিরাতিমতিমাত্রমানয়েদশুভান প্রভাকরবিভেব কৌশিকান |
কমলাকরানিব শুভান প্রবোধয়েত পরমাজ্জয়া মম বিশেষতোহনিশম || ৮.৫১ ||

ইতি সা মহীধরমুখাদ বিনিঃসৃতা জগতাং সুখায় বিশদা সরস্বতী |
দ্বিজরাজগোবিষয়তাতিপূরিতং প্রবিবেশ মধ্বপৃথুবুদ্ধিবারিধিম || ৮.৫২ ||

মতমিত্যবেত্য মহিতং মহতোঃ অভিধায় বাচমিতি ধীরমতিঃ |
অনয়োর্নিয়োগমধিরোপিতবান স্বশিরস্যনন্যসুবহং প্রণমন || ৮.৫৩ ||

আয়্নাস্ত্রয় ইব তত্ত্ববাধকাস্তে পাপঘ্নাস্ত্রয় ইব পাবকাঃ প্রজানাম |
লোকা বা সকলভৃত্তময়োহত্র রেজুঃ সানংদা মুনিসুতধর্মসূনুমধ্বাঃ || ৮.৫৪ ||

॥ इति श्रीमत्कविकुलतिलक त्रिविक्रमपंडिताचार्यसूत
नारायणपंडिताचार्यविरचिते श्रीमध्वविजये
आनंदाङ्किते अष्टमः सर्गः ॥

www.yousigma.com